

Column

Rinny E. Kooi

Menukaart voor
entomologen

Op 12 juni 1920 vond in Bergen op Zoom de 75e Zomervergadering van de Nederlandse Entomologische Vereniging plaats. Toen ik in het archief van de Hortus Botanicus van de Universiteit Leiden op zoek was naar oude foto's, kwam ik tot mijn verbazing de fraaie menukaart tegen van het diner dat in 1920 werd opgediend. En zelfs een ontwerp ervan, dat laat zien hoe deze kaart tot stand is gekomen. Mijn vondst riep allerlei gedachten en vragen op. Daar maak ik u deelgenoot van.

... fraaie menukaart uit 1920 ...

De eerste vraag bij een menukaart is wat er dan wel gegeten werd. Er worden overheerlijke gerechten genoemd. Het menu zal er in onze tijd natuurlijk heel anders uitzien. Er zou rekening worden gehouden met vegetariërs en veganisten en natuurlijk zouden we ook sprinkhanen, meelwormen en andere insecten voorgeschoteld krijgen. Dat was in 1920 niet het geval. Er zijn zelfs geen insecten op de kaart afgebeeld.

Naast de gerechten staan er op de kaart ook portretten. Ik zie vijftien mannen in nette deftige kostuums, kennelijk het voorschrift om aan het diner te mogen deelnemen. Wie het zijn staat er niet bij. In die tijd was iedereen deftig gekleed bij officiële gebeurtenissen, zelf als ze het veld in gingen om insecten te verzamelen. De gezichten op de kaart zijn eerder vrolijk dan ernstig. Ze hebben uitgezien naar de bijeenkomst. Het is zeker dat we te maken hebben met een selectief gezelschap van entomologen dat zich qua status, inkomen en welstand deelname aan bijeenkomst en diner kon veroorloven. En hoeveel 'gewone' mannen zouden toen lid hebben willen worden van de NEV, maar was dat voor hen simpelweg niet mogelijk.

De heren staan er niet op als op een groepsfoto. Dankzij het ontwerp voor de menukaart – die ik ook in het archief aantroef – weet ik dat de portretten geknipt waren uit andere foto. Letterlijk plak- en knipwerk op een heel andere manier dan waarop dat tegenwoordig gebeurt.

Zouden alle heren vergezeld zijn geweest van een echtgenote zoals toch wel vaak het geval was? Ze staan niet afgebeeld en er waren vast ook geen vrouwen lid van de NEV. Dat is nu (gelukkig) ook anders. Op de kaart staat een vrouw getekend met kleding en attributen die doen vermoeden dat zij niet bij het gezelschap hoort. Alhoewel, zonder haar zou er duidelijk geen feestelijk diner zijn geweest!

Een volgende vraag is hoe de menukaart terecht is gekomen in het archief van de Leidse Hortus. Entomologen hebben daar toch niets te zoeken? Misschien was er in die tijd wel een entomoloog bij de Hortus verdwaald geraakt. Was er een ontwerper (botanisch tekenaar?) werkzaam die vriendelijk behulpzaam was bij het plakken en knippen en het drukwerk? Dat zou best kunnen omdat zowel ontwerp als definitieve kaart op een en dezelfde plek – het archief van de Hortus – door mij werden aangetroffen. Het zou natuurlijk ook puur toeval kunnen zijn dat een mapje 'entomologendiner' bij de Hortus terecht is gekomen omdat niemand wist waar het anders naar toe moest. Dat is toch het lot van veel documenten en ander archiefmateriaal.

Hoeveel mensen hebben deze kaart en het ontwerp ooit in handen gehad en zich afgevraagd of archief of prullenmand de beste bestemming zijn?

Rinny E. Kooi werkte bij het Instituut Biologie Leiden. Ze houdt zich aanbevolen voor antwoorden op bovenstaande vragen. En als er een kaart nodig is voor een van de komende Zomerbijeenkomsten (de hoeveelste?) kan ze er een tekenen, waarbij gelijkenis met de dan fungerende bestuurs- en tennissenleden op zuiver toeval zal berusten. rinnyekooi@hotmail.com